

Bērnu aizsardzības
centrs

**Vadlīnijas par ārpusģimenes aprūpes atbalsta
centra sadarbību ar bāriņtiesu un pašvaldības
sociālo dienestu, ievietojot bērnu audžuģimenē
vai specializētajā audžuģimenē**

Rīga, 2025

Vadlīnijas izstrādātas iepirkuma Nr. BAC 2024/5-12/16 “Ārpusģimeņu aprūpes atbalsta centru metodikas izveide, semināru organizēšana un darbības kritēriju izveide” ietvaros.

Izstrādātājs: SIA OnPlate sadarbībā ar Bērnu aizsardzības centru.

Bērnu aizsardzības centrs, 2025.

Saturs

1. SADARBĪBA UN TĀS ASPEKTI	4
2. BĒRNA IEVIETOŠANA AUDŽUĢIMENĒ VAI SPECIALIZĒTAJĀ AUDŽUĢIMENĒ.....	12
2.1. Bērna ievietošana audžuģimenē	13
2.2. Bērna ievietošana specializētajā audžuģimenē.....	14
2.2.1. Bērna ievietošana krīzes audžuģimenē.....	15
2.2.2. Bērna ievietošana specializētajā audžuģimenē bērnam ar smagiem funkcionāliem traucējumiem.....	16
3. IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI.....	19
PIELIKUMS	21

1. SADARBĪBA UN TĀS ASPEKTI

Termins “*sadarbība*” Sociālā darba vārdnīcā tiek definēts kā “process, kurā divi vai vairāki dalībnieki strādā, lai kopīgi sasniegtu noteiktu rezultātu”¹ un sociālajā darbā tā tiek izmantota, “lai sekmētu viedokļu, ideju, zināšanu un pieredzes apmaiņu, lai uzlabotu profesionālo darbību, starpprofesionālo komunikāciju un lēmumu pieņemšanas procesu”².

Sadarbībai ir vitāli svarīga loma ne tikai sociālajā darbā, bet arī bērnu aizsardzībā. Bērnu tiesību aizsardzības likuma³ (turpmāk – Likums) 6. panta trešajā daļā nostiprināts princips, ka bērna tiesību aizsardzība īstenojama, sadarbojoties ar ģimeni, valsts un pašvaldību institūcijām, sabiedriskajām organizācijām un citām fiziskajām un juridiskajām personām.

No Likuma 27. panta trešās daļas un Bāriņtiesu likuma⁴ 35. panta pirmās daļas izriet, ka šķirot bērnu no ģimenes, viņam ir nodrošināma ārpusģimenes aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē. Ja aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē konkrētam bērnam nav piemērota, bērnam ir nodrošināma ārpusģimenes aprūpe bērnu aprūpes iestādē. Bērnu aprūpes iestādē bērns atrodas līdz brīdim, kad viņam tiek nodrošināta piemērota aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē. “Tomēr no šīs tiesību normas neizriet, ka bērna ievietošana audžuģimenē *a priori* ir uzskatāma par bērna tiesībām un interesēm atbilstošāku iepretim, piemēram, apstākļiem bērnu namā.”⁵

Pirms bāriņtiesas lēmuma par bērna ievietošanu audžuģimenē vai specializētajā audžuģimenē, bāriņtiesai visa cita starpā ir jāizvērtē, vai audžuģimene vai specializētā audžuģimene spēs nodrošināt pienācīgus dzīves apstākļus un aprūpi bērnam.⁶

No minētajām tiesību normām secīgi izriet, ka bāriņtiesai pirms bērna ievietošanas audžuģimenē vai specializētajā audžuģimenē, ir jāgūst faktos balstīta pārliecība, ka audžuģimene vai specializētā audžuģimene spēj un spēs nodrošināt bērnam nepieciešamo aprūpi. Un tikai tādā gadījumā, ja šāda pārliecība ir gūta, bērnu var ievietot audžuģimenē vai specializētajā audžuģimenē.

Savukārt, lai piemēklētu bērna individuālajām vajadzībām piemērotāko ārpusģimenes aprūpes formu (aizbildnis, audžuģimene, specializētā audžuģimene, ilgstošas sociālās aprūpes

¹ Bela, B. u.c. 2023. *Sociālā darba vārdnīca*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. s.v. “sadarbība”. <https://www.lm.gov.lv/lv/media/23154/download?attachment>

² Turpat

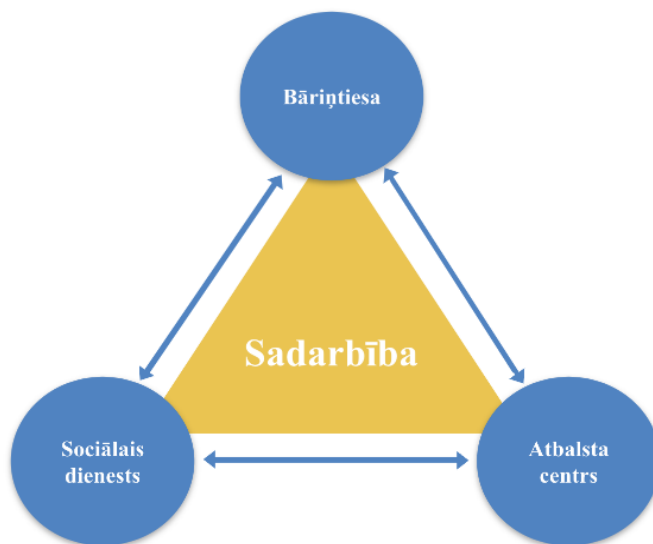
³ Bērnu tiesību aizsardzības likums: Latvijas Republikas likums. 08.07.1998. *Latvijas Vēstnesis*. 199/200. <https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums>

⁴ Bāriņtiesu likums: Latvijas Republikas likums. 07.07.2006. *Latvijas Vēstnesis*. 107. <https://likumi.lv/ta/id/139369-barintiesu-likums>

⁵ Latvijas Republikas Senāta 2009. gada 12. marta spriedums lietā Nr. A42439708, SKA-182/2009. <https://www.at.gov.lv/downloadlawfile/6787>

⁶ Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumi Nr. 354 “Audžuģimenes noteikumi”: Ministru kabineta noteikumi. 29.06.2018. *Latvijas Vēstnesis*. 129, 52. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/300005-audzugimenes-noteikumi>

un sociālās rehabilitācijas institūcija bērniem) un sasniegtu ārpusģimenes aprūpes mērķi⁷, bērna tiesību un interešu aizsardzībā iesaistītajām iestādēm (bērna deklarētās un faktiskās dzīvesvietas bāriņtiesa un sociālais dienests, ārpusģimenes aprūpes atbalsta centrs, ar kuru audžuģimenei vai specializētajai audžuģimenei ir noslēgta vienošanās par atbalsta sniegšanu⁸ (turpmāk – atbalsta centrs)) ir savstarpēji jāsadarbojas (sk. 1. attēlu).

1. attēls *Sadarbības trīsstūris*.

Ne mazāk svarīga nozīme bērna dzīvesvietas bāriņtiesas, sociālā dienesta un atbalsta centra savstarpējai sadarbībai ir bērna vajadzību un interešu un audžuģimenes vai specializētās audžuģimenes kompetenču apzināšanā un šīm vajadzībām un interesēm piemērotākās audžuģimenes vai specializētās audžuģimenes atrašanās, jo, ja bērna un audžuģimenes vai specializētās audžuģimenes savietojamībai netiek pievērsta pienācīga uzmanība, palielinās risks, ka bērna aprūpe attiecīgajā audžuģimenē vai specializētajā audžuģimenē var tikt pārtraukta. Ja bērnam tiek pārtraukta aprūpe, viņš atkārtoti nonāk traumatiskās situācijās. Katrs šāds pārtraukums apgrūtina viņa turpmāko dzīvi un attiecību veidošanu ar nākamo aprūpētāju, kā arī samazina iespēju, ka nākamā ievietošana būs stabila un ilgstoša. Līdz ar to visām bērna situācijā iesaistītajām pusēm savstarpēji jāsadarbojas, veltot lielu uzmanību bērna un audžuģimenes vai speciālās audžuģimenes savietošanas procesa nozīmīgumam.

Bāriņtiesa, aizstāvot bērna personiskās intereses un tiesības, ir tā institūcija, kurai ir tiesības normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos lemt par bērna aizgādības tiesību

⁷ Ārpusģimenes aprūpes mērķis ir radīt bērnam aizsargātības sajūtu, nodrošināt apstākļus viņa attīstībai un labklājībai, sagatavot bērnu patstāvīgai dzīvei sabiedrībā, pēc iespējas respektējot viņa individualitāti un ievērojot viņa spējas un intereses. Bērnu tiesību aizsardzības likums: Latvijas Republikas likums. 08.07.1998. *Latvijas Vēstnesis*. 199/200, 32. pants. <https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums>

⁸ Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumi Nr. 354 "Audžuģimenes noteikumi": Ministru kabineta noteikumi. 29.06.2018. *Latvijas Vēstnesis*. 129, 5. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/300005-audzugimenes-noteikumi>

pārtraukšanu un bērna ievietošanu audžuģimenē vai specializētajā audžuģimenē, t.sk. pārstāvēt bērna personiskās intereses un tiesības vienpersoniska lēmuma darbības laikā.^{9,10} Tādējādi bāriņtiesai ir vadošā loma sadarbībā starp bāriņtiesu, sociālo dienestu un atbalsta centru, jo tai ir plašas pilnvaras un kompetence iesaistīt citus speciālistus bērna interešu un tiesību nodrošināšanā. Līdz ar to, lemjot par bērna ievietošanu viņa vajadzībām un vēlmēm atbilstošā audžuģimenē vai specializētajā audžuģimenē, tieši bāriņtiesa pilda gadījuma vadītāja funkciju. Lai nodrošinātu bērna labklājību un veiksmīgu adaptāciju, izvēloties bērna vajadzībām un interesēm atbilstošāko audžuģimeni vai specializēto audžuģimeni un ievietojot bērnu izvēlētajā audžuģimenē vai specializētajā audžuģimenē, efektīva sadarbība ir īpaši svarīga. Kā būtiskākos efektīvas sadarbības priekšnosacījumus var minēt:

1. **Kopīgs mērķis:** visiem sadarbības partneriem jābūt vienotam redzējumam par bērna interesēm un labklājību kā galveno prioritāti, izprotot bērna emocionālās un psiholoģiskās vajadzības, kā arī viņa pieredzi, lai palīdzētu viņam pielāgoties jaunajai videi.

2. **Regulāra komunikācija:** atklāta un savlaicīga apmaiņa ar sadarbības partneru rīcībā esošo aktuālu, precīzu informāciju starp sadarbības partneriem palīdz risināt problēmas, koordinēt darbības un nodrošināt vienotu pieeju bērna vajadzību nodrošināšanai.

3. **Lomu un atbildības sadalījums:** skaidri definētas sadarbības partneru lomas un pienākumi, lai izvairītos no pārklāšanās un neskaidrībām.

4. **Savstarpēja uzticēšanās:** veidot uzticības pilnas attiecības starp sadarbības partneriem, lai veicinātu efektīvu sadarbību un nodrošinātu bērnam labvēlīgus apstākļus ilgtermiņā.

5. **Ilgtermiņa plānošana:** jāizstrādā skaidrs, saskaņots rīcības plāns bērna nākotnes vajadzību (veselības aprūpe, izglītība, emocionālā stabilitāte u.c.) nodrošināšanai, paredzot nepieciešamos resursus atbalsta nodrošināšanai audžuģimenei vai specializētajai audžuģimenei, kurā bērns tiks ievietots.

6. **Konfidencialitāte:** sadarbības personu rīcībā esošā informācija tiek apstrādāta tikai normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos un tikai tādā apjomā, kāds nepieciešams konkrētā jautājuma izlemšanai pēc būtības, nodrošinot saņemtās informācijas aizsardzību.

Ierosinot lietu par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem un pirms bāriņtiesas lēmuma pieņemšanas attiecīgajā lietā, izņemot gadījumu, kad tiek pieņemts vienpersonisks

⁹ Bāriņtiesu likums: Latvijas Republikas likums. 07.07.2006. *Latvijas Vēstnesis*. 107, 17. panta 1. un 10.¹ punkts, 22. panta pirmā daļa, 23. panta pirmā daļa. <https://likumi.lv/ta/id/139369-barintiesu-likums>

¹⁰ Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumi Nr. 354 "Audžuģimenes noteikumi": Ministru kabineta noteikumi. 29.06.2018. *Latvijas Vēstnesis*. 129, 10. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/300005-audzugimenes-noteikumi>

lēmums saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 23. pantu, bāriņtiesa veic riska novērtēšanu, ievērojot Ministru kabineta noteikumos noteiktos kritērijus.¹¹

Savukārt pašvaldības sociālais dienests atbilstoši Ministru kabineta noteikumos noteiktajiem kritērijiem veic riska novērtēšanu ģimenēs ar bērniem, kurās ir bērna attīstībai nelabvēlīgi apstākļi, aizpildot noteikta parauga riska novērtējuma anketu par bērnu, bērna vecākiem un, ja nepieciešams, citām pilngadīgām personām, kas piedalās bērna ikdienas aprūpē vai arī veic daudzpakāpju izvērtēšanu ģimenēs ar bērniem.¹² Minētie riski atkārtoti novērtējami ne retāk kā reizi sešos mēnešos vai arī īstenojama uz ģimeni vērsta sociālā gadījuma vadīšana atbilstoši sociālā darbinieka sadarbības plānam ar ģimeni.¹³ Bez risku novērtēšanas, viens no pašvaldības sociālā dienesta uzdevumiem ir arī sociālo pakalpojumu sniegšana vai to sniegšanas organizēšana ģimenēm ar bērniem, kurās ir bērna attīstībai nelabvēlīgi apstākļi.¹⁴

Lai nodrošinātu sociālos pakalpojumus, sociālo pakalpojumu sniedzējs (t.sk. pašvaldības sociālais dienests) atbilstoši sniedzamā pakalpojuma veidam izstrādā individuālo sociālās rehabilitācijas, sociālās aprūpes, bērna attīstības vai personas vai ģimenes atbalsta plānu, kurā ietver risināmās problēmas definējumu, ilgtermiņa un īstermiņa mērķus, uzdevumus, veicamos pasākumus, termiņu, sagaidāmo rezultātu un atbildīgo personu.¹⁵ Līdz ar to sociālā dienesta rīcībā ir informācija par bērna vecākiem, apstākļiem, kādos bērns ir dzīvojis, kādas grūtības ir bijušas bērna ģimenē, piemēram, vai ģimenē bijušas atkarību, līdzatkarību problēmas, kāda palīdzība sniegta ģimenei.

No minētā secīgi izriet, ka sākotnēji ģimenes situācijas apzināšanā un veicamo pasākumu plānošanā un īstenošanā savstarpēji sadarbojas bērna dzīvesvietas bāriņtiesa un sociālais dienests un šī sadarbība parasti sākas vēl pirms bērna šķiršanas no ģimenes. Attiecīgi bāriņtiesas rīcībā ir informācija, kas var būt palīdzīga atbalsta centram apzinot bērna vajadzībām un vēlmēm piemērotāko audžuģimeni vai specializēto audžuģimeni.

¹¹ Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumi Nr. 1037 "Bāriņtiesu darbības noteikumi": Ministru kabineta noteikumi. 29.12.2006. *Latvijas Vēstnesis*. 207, 73. un 74. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/150736-barintiesas-darbibas-noteikumi>

¹² Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 338 "Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem": Ministru kabineta noteikumi. 27.06.2017. *Latvijas Vēstnesis*. 216, 14.5. apakšpunkts. <https://likumi.lv/ta/id/291788-prasibas-socialo-pakalpojumu-sniedzjiem>

¹³ Turpat, 14.8. apakšpunkts.

¹⁴ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums: Latvijas Republikas likums. 19.11.2002. *Latvijas Vēstnesis*. 168, 11. panta pirmās daļas 2. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/68488-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-likums>

¹⁵ Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 338 "Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem": Ministru kabineta noteikumi. 27.06.2017. *Latvijas Vēstnesis*. 216, 5.4. apakšpunkts. <https://likumi.lv/ta/id/291788-prasibas-socialo-pakalpojumu-sniedzjiem>

Gan bāriņtiesas, gan sociālā dienesta veiktās risku novērtēšanas anketas sadaļā “Bērna raksturojums”^{16,17} (turpmāk – bērna raksturojums) tiek iekļauta informācija par bērna vecumu, fizisko, garīgo un sociālo attīstību, pamatvajadzību nodrošinājumu, veselības aprūpi, atkarībām un līdzatkarību, pārciesto vardarbību, fiziskiem ievainojumiem vai kaitējumu un emocionālo kaitējumu, sociālām prasmēm un izglītību (t.sk., vai bērnam ir ar izglītības procesu saistītas problēmas), uzvedību (t.sk. uzvedības traucējumiem (suicīds, paškaitējums, sevis un citu apdraudējums)), paš aizsardzību (t.sk. vai ir atbilstošas prasmes, lai lūgtu palīdzību ģimenei, draugiem, attiecīgajām institūcijām), vai bērns iepriekš ir bijis ārpusģimenes aprūpē.

Bāriņtiesa pirms bērna ievietošanas audžuģimenē vai specializētajā audžuģimenē bērnam ar smagiem funkcionāliem traucējumiem sniedz atbalsta centram rakstisku informāciju par bērna emocionālo stāvokli, par saskarsmes kārtību ar bērna vecākiem, brāļiem (pusbrāļiem), māsām (pusmāsām), radniekiem vai bērnam tuvām personām un citiem apstākļiem, kas jāņem vērā, lai audžuģimene vai specializētā audžuģimene varētu bērnu aprūpēt.¹⁸

Tādejādi secināms, ka šis ir minimālais informācijas apjoms, kuru atbalsta centram būtu pamats sagaidīt no bāriņtiesas, lai varētu piemeklēt konkrētā bērna vajadzībām un vēlmēm vispiemērotāko audžuģimeni vai specializēto audžuģimeni, proti, tādu, kurai ir atbilstošas spējas, resursi un kompetences, tādejādi pasargājot gan bērnu no, iespējams, neatbilstošas aprūpes, gan audžuģimeni vai specializēto audžuģimeni no neveiksmīgas pieredzes.

Ja no bāriņtiesas sniegtās informācijas redzams, ka bērns ir cietis no prettiesiskām darbībām (noziedzīga nodarījuma, ekspluatācijas, seksuālas izmantošanas, vardarbības vai jebkādas citas nelikumīgas, cietsirdīgas vai cieņu aizskarošas darbības¹⁹), atbalsta centram ir tiesības lūgt bāriņtiesai sniegt papildu informāciju, ja tāda nav tikusi sniegta, vai bērns ir saņēmis nepieciešamos veselības aprūpes pakalpojumus, medicīnisko rehabilitāciju un sociālo rehabilitāciju (dzīvesvietā, iestādē vai sociālās rehabilitācijas institūcijā), vai attiecīgo pakalpojumu sniegšana ir jāturpina u.tml. Atbalsta centrs var lūgt precizēt vai sniegt papildu informāciju arī par citiem jautājumiem, kuri ir būtiski atbilstošākās audžuģimenes vai

¹⁶ Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumi Nr. 1037 “Bāriņtiesu darbības noteikumi”: Ministru kabineta noteikumi. 29.12.2006. *Latvijas Vēstnesis*. 207, 1. un 2. pielikums. <https://likumi.lv/ta/id/150736-barintiesas-darbibas-noteikumi>

¹⁷ Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 338 “Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”: Ministru kabineta noteikumi. 27.06.2017. *Latvijas Vēstnesis*. 216, 3. un 4. pielikums. <https://likumi.lv/ta/id/291788-prasibas-socialo-pakalpojumu-sniezdzjiem>

¹⁸ Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumi Nr. 354 “Audžuģimenes noteikumi”: Ministru kabineta noteikumi. 29.06.2018. *Latvijas Vēstnesis*. 129, 58. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/300005-audzugimenes-noteikumi>

¹⁹ Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumi Nr. 1613 “Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām”: Ministru kabineta noteikumi. 30.12.2009. *Latvijas Vēstnesis*. 205, 1. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/202912-kartiba-kada-nepieciessamo-palidzibu-sniezdz-bernam-kurs-cietis-no-prettiesiskam-darbibam>

specializētās audžuģimenes piemeklēšanai, bet tikai tādā apjomā, lai izpildītu šo uzdevumu, pēc iespējas mazāk ierobežojot bērna tiesības uz viņa privātās dzīves neaizskaramību.

Ja precizējamā vai papildus iegūstamā informācija aptver vairākas nozares, piemēram, izglītības, tiesībsargājošās, sociālā nodrošinājuma, veselības un citas, atbalsta centram ir tiesības iniciēt bāriņtiesai sasaukt starpinstitucionālo vai starpprofesionālo sanāksmi (turpmāk – STIS), lai pārrunātu aktuālo bērna situāciju. Bāriņtiesa STIS var sasaukt arī pēc savas iniciatīvas, un ne tikai ar mērķi precizēt vai sniegt papildu informāciju atbalsta centram, bet arī, lai pēc iespējas operatīvāk apstrādātu bērna situācijas risināšanā iesaistīto iestāžu un institūciju rīcībā esošo aktuālo informāciju, kas var palīdzēt labāk izprast kopainu un katras iestādes un institūcijas lomu un atbildību, jo praksē, risinot ar bērniem saistītus gadījumus, pierādījies, ka viens no efektīvākajiem informācijas un sadarbības veidiem ir STIS.

STIS var tikt organizētas klātienē vai videokonferences režīmā. Uz STIS uzaicinātajiem dalībniekiem (iestādes, institūcijas vai to pilnvarotie pārstāvji) ir pienākums piedalīties tajā, un atbilstoši savai kompetencei iesaistīties STIS darba kārtībā iekļauto jautājumu izspriešanā, t.sk. apmainīties ar precīzu un aktuālu informāciju, kurai ir nozīme konkrētā jautājuma izspriešanā.

Apstrādājot²⁰ informāciju, kas satur fizisko personu datus²¹, obligāti ir ievērojami starptautiskā un nacionālā līmeņa normatīvajos aktos nostiprinātie fizisko personu datu apstrādes principi:

- 1) dati tiek apstrādāti likumīgi, godprātīgi un datu subjektam pārredzamā veidā (“likumīgums, godprātība un pārredzamība”);
- 2) dati tiek vākti konkrētos, skaidros un leģitīmos nolūkos, un to turpmāku apstrādi neveic ar minētajiem nolūkiem nesavietojamā veidā;
- 3) dati ir adekvāti, atbilstīgi un ietver tikai to, kas nepieciešams to apstrādes nolūkos (“datu minimizēšana”);
- 4) dati ir precīzi un, ja vajadzīgs, atjaunināti; ir jāveic visi saprātīgi pasākumi, lai nodrošinātu, ka neprecīzi personas dati, ņemot vērā nolūkus, kādos tie tiek apstrādāti, bez kavēšanās tiktu dzēsti vai laboti (“precizitāte”);

²⁰ Jebkura ar personas datiem vai personas datu kopumiem veikta darbība vai darbību kopums, ko veic ar vai bez automatizētiem līdzekļiem, piemēram, vākšana, reģistrācija, organizēšana, strukturēšana, glabāšana, pielāgošana vai pārveidošana, atgūšana, aplūkošana, izmantošana, izpaušana, nosūtīt, izplatīt vai citādi darīt tos pieejamus, saskaņošana vai kombinēšana, ierobežošana, dzēšana vai iznīcināšana. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula). 04.05.2016. *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*. L 119/1, 4. panta 2) punkts. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:32016R0679>

²¹ Jebkura informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisku personu (“datu subjekts”); identificējama fiziska persona ir tāda, kuru var tieši vai netieši identificēt, jo īpaši atsaucoties uz identifikatoru, piemēram, minētās personas vārdu, uzvārdu, identifikācijas numuru, atrašanās vietas datiem, tiešsaistes identifikatoru vai vienu vai vairākiem minētajai fiziskajai personai raksturīgiem fiziskās, fizioloģiskās, ģenētiskās, garīgās, ekonomiskās, kultūras vai sociālās identitātes faktoriem. Turpat, 4. panta 1) punkts.

5) dati tiek glabāti veidā, kas pieļauj datu subjektu identifikāciju, ne ilgāk kā nepieciešams nolūkiem, kādos attiecīgos personas datus apstrādā;

6) dati tiek apstrādāti tādā veidā, lai tiktu nodrošināta atbilstoša personas datu drošība, tostarp aizsardzība pret neatļautu vai nelikumīgu apstrādi un pret nejaušu nozaudēšanu, iznīcināšanu vai sabojāšanu, izmantojot atbilstošus tehniskos vai organizatoriskos pasākumus (“integritāte un konfidencialitāte”).^{22,23}

Svarīgi!

Fizisko personu datu apstrāde ir likumīga tikai tādā apmērā un tikai tad, ja ir piemērojams vismaz viens no Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) 6. panta 1. punktā minētajiem pamatojumiem.

Ikvienam STIS dalībniekam pirms STIS sākuma ir jāparaksta apliecinājums par informācijas neizpaušanu, kas iegūta STIS laikā, un pēc STIS – STIS protokols. Tāpat ikvienam STIS dalībniekam ir tiesības lūgt, lai STIS vadītājs, atklājot sanāksmi, vispirms sanāksmes dalībnieku klātbūtnē pārliecinātos par sanāksmē klātesošo personu identitāti un to, vai attiecīgās personas ir parakstījušas un iesniegušas apliecinājumu par informācijas neizpaušanu, kā arī, lai minētais fakts tiktu ierakstīts STIS protokolā, tādējādi gūstot papildu pārliecību, ka visi STIS dalībnieki ir uzņēmušies atbildību par fizisko personu datu tiesisku apstrādi.

Atbalsta centram jānodrošina visu STIS dalībnieku parakstīta STIS protokola oriģināleksemplāra (papīra vai elektroniskā dokumenta formātā) uzglabāšana atbalsta centra lietvedībā, atbilstoši atbalsta centra izstrādātajai un ar Latvijas Nacionālo arhīvu saskaņotai atbalsta centra dokumentu klasifikācijas shēmai. Saņemot STIS protokolu no STIS organizētāja, kas noformēts elektroniskā dokumenta formātā, atbalsta centram, pirms ievietošanas savā lietvedībā, jāpārliecinās, ka visi STIS dalībnieki to ir elektroniski parakstījuši ar drošu elektronisko parakstu, kas satur laika zīmogu.

Svarīgi!

Par bāriņtiesas sadarbību ar atbalsta centriem informācijas apmaiņā, ievieojot bērnu audžuģimenē vai specializētajā audžuģimenē, papildu informāciju var gūt Bērnu aizsardzības centra izstrādātās Rokasgrāmatas bāriņtiesām 4. sējuma 1.3. apakšnodaļā.
(sk. <https://www.bac.gov.lv/lv/media/2772/download?attachment>)

²² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula). 04.05.2016. *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*. L 119/1, 5. panta 1. punkts. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:32016R0679>

²³ Fizisko personu datu apstrādes likums: Latvijas Republikas likums. 04.07.2018. *Latvijas Vēstnesis*. 132, 25. panta trešā daļa. <https://likumi.lv/ta/id/300099-fizisko-personu-datu-apstrades-likums>

STIS protokolēšanai var izmantot pievienoto pielikumu “Starpinstitucionālās sanāksmes protokols” (skat. 1. pielikumu), kuru vajadzības gadījumā var pielāgot vai papildināt atbilstoši situācijai.

Pirms lēmuma pieņemšanas par bērna ārpusģimenes aprūpi bāriņtiesa sagatavo rakstisku pārskatu par darbībām, kas veiktas, lai bērnam nodrošinātu piemērotu aprūpi pie aizbildņa vai audžuģimenes (turpmāk – pārskats). Pārskatā iekļauj šādu informāciju:

81.2 1. potenciālā aizbildņa vārds, uzvārds, dzimšanas gads un deklarētās dzīvesvietas adrese, viedoklis un iemesli, kas liedz minētajai personai kļūt par aizbildni;

81.2 2. tā ārpusģimenes aprūpes atbalsta centra darbinieka vārds, uzvārds, ar kuru pārrunāta iespēja audžuģimenei vai specializētajai audžuģimenei uzņemt bērnu, kā arī iemesli, kādēļ attiecīgā audžuģimene nevar uzņemt bērnu;

81.2 3. datums, kad iegūta šajā punktā minētā informācija un ziņas no Iedzīvotāju reģistra un Audžuģimeņu informācijas sistēmas.

2. BĒRNA IEVIETOŠANA AUDŽUĢIMENĒ VAI SPECIALIZĒTAJĀ AUDŽUĢIMENĒ

Neatkarīgi no tā, vai bērnu paredzēts ievietot audžuģimenē vai specializētajā audžuģimenē, bērna tiesības un intereses ir prioritāras^{24,25}, proti, bērna vislabākās intereses prevalē pāri visam. Bērna vislabāko interešu princips sevī ietver bērnam emocionāli tuvas, ģimeniskas attiecības, bērna vajadzībām un spējām atbilstošu izglītību, bērna vajadzībām atbilstošu veselības aizsardzību, bērna vecumam, emocionālajām un fiziskajām vajadzībām atbilstošu aprūpi, atbalstu bērna līdzsvarotai garīgajai un fiziskajai attīstībai, iespēju bērnam attīstīt savu individualitāti, spējas un intereses, bērna līdzdalību ar viņu saistītu lēmumu pieņemšanas procesos un viņa viedokļa uzklauššanu un ievērošanu atbilstoši bērna vecumam, briedumam un spējai viedokli formulēt, drošu vidi, kurā bērnam augt un attīstīties, aizsardzību no vardarbības, apdraudējuma, antisociālas uzvedības un atkarību ietekmes, bērna identitātes saglabāšanu un citus bērna attīstībai un labklājībai nozīmīgus apstākļus.²⁶

Bērna labākās intereses ir atkarīgas no tādiem individuāliem faktoriem, kā, piemēram, bērna vecumposms, attīstība un veselība, bērna vēlmes, apkārtējā vide, kurā bērns ikdienā atrodas, iepriekšējā pieredze un citi.²⁷ Nenoliedzami bērna, kurš izņemts no savu vecāku ģimenes, viena no būtiskākajām interesēm un vajadzībām ir stabilitāte ilgtermiņā, tostarp, ka viņa turpmākā aprūpe un audzināšana tiek īstenota pastāvīgi, bez ārkārtēja iemesla nemainot ārpusģimenes aprūpes formu un ārpusģimenes aprūpes pakalpojuma sniedzēju.

Bērna individuālo vajadzību un vēlmju apzināšanu veic bērna dzīvesvietas bāriņtiesa, aktīvi sadarbojoties ar bērna dzīvesvietas pašvaldības sociālo dienestu, kura redzeslokā atradās bērns un viņa ģimene, no kuras tas ir šķirts, un citām fiziskām un juridiskām personām, piemēram, bērna ģimenes ārstu, izglītības iestādi, tiesībsargājošām iestādēm, kā arī noskaidrojot bērna viedokli par viņam piemērotāko ārpusģimenes aprūpes veidu un ievietošanu konkrētajā audžuģimenē vai specializētajā audžuģimenē, ja vien bērns ir spējīgs to formulēt, ņemot vērā viņa vecumu un brieduma pakāpi^{28,29}.

²⁴ Bērnu tiesību aizsardzības likums: Latvijas Republikas likums. 08.07.1998. *Latvijas Vēstnesis*. 199/200, 6. panta pirmā daļa. <https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums>

²⁵ Apvienoto Nāciju organizācijas 1989. gada 20. novembra Bērnu tiesību konvencija: starptautisks dokuments. 28.11.2014. *Latvijas Vēstnesis*. 237, 3. panta 1. punkts. <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1150>

²⁶ Bērnu tiesību aizsardzības likums: Latvijas Republikas likums. 08.07.1998. *Latvijas Vēstnesis*. 199/200, 6. panta 2.¹ daļa. <https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums>

²⁷ Bela, B. u.c. 2023. *Sociālā darba vārdnīca*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. s.v. “bērna labākās intereses”. <https://www.lm.gov.lv/lv/media/23154/download?attachment>

²⁸ Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumi Nr. 1037 “Bāriņtiesu darbības noteikumi”: Ministru kabineta noteikumi. 29.12.2006. *Latvijas Vēstnesis*. 207, 78. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/150736-barintiesas-darbibas-noteikumi>

²⁹ Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumi Nr. 354 “Audžuģimenes noteikumi”: Ministru kabineta noteikumi. 29.06.2018. *Latvijas Vēstnesis*. 129, 52. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/300005-audzugimenes-noteikumi>

Pēc bērna individuālo vajadzību un vēlmju apzināšanas, bērna viedokļa par viņam piemērotāko ārpusģimenes aprūpes veidu noskaidrošanas, ja bērns ir spējīgs to formulēt, ņemot vērā viņa vecuma un brieduma pakāpi, bāriņtiesa sadarbībā ar atbalsta centru izvērtē, vai starp audžuģimenēm, ar kurām atbalsta centrs ir noslēdzis vienošanos par atbalsta sniegšanu, ir audžuģimene, kura spēs bērnam nodrošināt nepieciešamos sadzīves apstākļus un aprūpi.

1. pārliecinās, vai starp atbalsta centra audžuģimenēm ir audžuģimenes, kuras, ievērojot Ministru kabineta 2018.gada 26.jūnija noteikumu Nr.354 “Audžuģimenes noteikumi” 53.punktā ietverto normu par maksimālo bērnu skaitu audžuģimenē, vēl var uzņemt bērnu;

Audžuģimenē vienlaikus drīkst ievietot ne vairāk par trim bērniem, izņemot gadījumu, ja audžuģimenē ievieto brāļus (pusbrāļus) un māsas (pusmāsas). Kopējais bērnu skaits, kas ir audžuģimenes ikdienas aprūpē, nedrīkst būt lielāks par sešiem (tai skaitā aizbildnībā esošie, adoptētie vai savi bērni), izņemot gadījumu, ja audžuģimenē vienlaikus ievieto sešus vai vairāk brāļus (pusbrāļus) un māsas (pusmāsas).

2. izvērtē, kura no audžuģimenēm būtu vispiemērotākā konkrētā bērna aprūpei, ņemot par pamatu bāriņtiesas sniegto un STIS, ja tāda ir tikusi organizēta, laikā iegūto informāciju par bērna individuālām vajadzībām un vēlmēm un atbalsta centra rīcībā esošo informāciju par audžuģimeni.

1) bāriņtiesas, kuras darbības teritorijā deklarēta audžuģimenes dzīvesvieta, sadarbībā ar atbalsta centru ne retāk kā reizi gadā veiktajā audžuģimenes locekļu savstarpējo attiecību, zināšanu un bērna aprūpes prasmju izvērtējumā un dzīves apstākļu pārbaudē iegūtie dati³⁰, un

2) bāriņtiesu, kuras pieņēmušas lēmumus par bērnu ievietošanu audžuģimenē, vai bāriņtiesu, kuru darbības teritorijā deklarēta audžuģimenes dzīvesvieta (pamatojoties uz sadarbības līgumu) sadarbībā ar atbalsta centru ne retāk kā reizi gadā veiktajā izvērtējumā par audžuģimenē iepriekš ievietoto bērnu aprūpi un viņu tiesību ievērošanu iegūtie dati.³¹

³¹ Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumi Nr. 354 “Audžuģimenes noteikumi”: Ministru kabineta noteikumi. 29.06.2018. *Latvijas Vēstnesis*. 129, 4. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/300005-audzugimenes-noteikumi>

Ja audžuģimenes statusu audžuģimene ir ieguvusi nesen un savā ģimenē vēl ne reizi nav uzņēmusi nevienu bērnu, izvērtējot audžuģimenes piemērotību konkrētā bērna uzņemšanai, atbalsta centrs var ņemt par pamatu arī dokumentus, kurus atbalsta centrs sagatavoja iesniegšanai bāriņtiesā audžuģimenes statusa iegūšanai³² – potenciālās audžuģimenes raksturojums, kompetenču izvērtējums un psihologa atzinums par laulātā (personas) piemērotību audžuģimenes statusa iegūšanai, tiktāl ciktāl minētajos dokumentos ietvertā informācija ir attiecināma uz audžuģimenes un konkrētā bērna savietojamību.

Par audžuģimenes piemērotību vai nepiemērotību konkrētā bērna uzņemšanai var liecināt arī atbalsta centra rīcībā esošā informācija par to, vai, kādus, cik bieži, cik ilgstoši audžuģimene ir saņēmusi atbalsta centra nodrošinātos psihosociāla atbalsta pakalpojumus, kāds ir bijis šo pakalpojumu nepieciešamības pamatojums.

3. Nodrošinot bērna ārpusģimenes aprūpi, vajadzētu ņemt vērā to, ka bērna ievietošana ārpusģimenes aprūpē jānodrošina pēc iespējas tuvāk viņa dzīvesvietai, lai veicinātu kontaktus un iespējamo atkalapvienošanas ar bērna ģimeni, lai mazinātu viņa ierastās izglītības, kultūras un sociālās dzīves sagraušanu. (159.lpp. SD metodika)

Svarīgi, ka audžuģimene ir iepazinusies, izpratusi bāriņtiesas sniegto informāciju un objektīvi novērtējusi savas spējas konkrētā bērna aprūpē. Ja audžuģimene izsaka gatavību bērnu uzņemt savā ģimenē, tad audžuģimenei 10 dienu laikā pēc informācijas saņemšanas jāiepazīstas ar bērnu personīgi un jāpieņem lēmums par viņa uzņemšanu aprūpē un uzraudzībā.

Audžuģimenes noteikumu 55. un 57. punkts paredz, ka par bērna ievietošanu audžuģimenē bāriņtiesa vienas darbdienu laikā informē audžuģimenes izvēlēto atbalsta centru, un 10 darbdienu laikā nosūta lēmuma izrakstu par bērna ievietošanu audžuģimenē atbalsta centram, ar kuru audžuģimenei ir noslēgta vienošanās par atbalsta sniegšanu.

2.2.Bērna ievietošana specializētajā audžuģimenē

Saskaņā ar Audžuģimenes noteikumiem tiek nošķirti divi specializēto audžuģimeņu veidi:

- ✓ Krīzes audžuģimene;
- ✓ Audžuģimene bērnam ar invaliditāti, kuram izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem (turpmāk - audžuģimene bērnam ar smagiem funkcionāliem traucējumiem).

³² Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumi Nr. 355 "Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centra noteikumi": Ministru kabineta noteikumi. 29.06.2018. *Latvijas Vēstnesis*. 129, 12.4. apakšpunkts. <https://likumi.lv/ta/id/299998-arpusgimenes-arpures-atbalsta-centra-noteikumi?&search=on>

Svarīgi!

Specializētās audžuģimenes statusu nevar iegūt abās specializācijās vienlaicīgi. Kļūstot par specializēto audžuģimeni, tiek saglabāts audžuģimenes statuss.

2.2.1. Bērna ievietošana krīzes audžuģimenē

Krīzes audžuģimene jebkurā diennakts laikā nodrošina īstermiņa ārpusģimenes aprūpi bērniem, kuri steidzamības kārtā šķirti no ģimenes, aizbildņa vai audžuģimenes, pamatojoties uz policijas lēmumu vai bāriņtiesas vienpersonisku lēmumu. Tās galvenais uzdevums ir nekavējoties nodrošināt bērniem drošu, ģimenisku vidi un profesionālu aprūpi.

Krīzes audžuģimene regulāri sniedz atbalsta centram informāciju par aktuālo situāciju ģimenē, tostarp par vēlamo bērna vecumu, dzimumu un vienlaicīgi uzņemamo bērnu skaitu, ņemot vērā konkrētās ģimenes individuālo situāciju.

Lai krīzes audžuģimene varētu pilnvērtīgi pildīt savas funkcijas, atbalsta centram jānodrošina sava darbība 24/7. Atbalsta centrā jebkurā diennakts laikā ir jābūt pieejama dežurējošam speciālistam, kuram pieejama aktuālākā informācija par pieejamajām krīzes audžuģimenēm.³³

Gadījumos, kad bērni tiek šķirti no ģimenes, audžuģimenes vai aizbildņa, bāriņtiesa vai policija sazinās ar atbalsta centra dežurējošo speciālistu.

Atbalsta centra dežurējošais speciālists sazinās ar krīzes audžuģimenēm un noskaidro, kuras notām var uzņemt bērnu savā aprūpē.

Atbalsta centra dežurējošais speciālists sazinās ar bāriņtiesu vai policiju un sniedz informāciju par krīzes audžuģimeni, kura var uzņemt bērnu

Situācijās, kad bērns tiek ievietots krīzes audžuģimenē, bāriņtiesa vai policija informē krīzes audžuģimeni un atbalsta centru par apstākļiem, kādos bērns atradies, un sniedz citu svarīgu informāciju, kas jāņem vērā, lai krīzes audžuģimene varētu uzsākt bērna aprūpi, bet atbalsta centrs – atbalsta sniegšanu krīzes audžuģimenei. Sākotnēji tā būs mutvārdos sniegta informācija.³⁴

Ņemot vērā, ka bērna uzturēšanās audžuģimenē, īpaši krīzes situācijās, parasti nozīmē gatavošanos pārejai uz citu ģimeni — atgriešanos pie bioloģiskajiem vecākiem, nonākšanu aizbildnībā vai adoptētāju ģimenē — pārmaiņu procesa vadība kļūst par būtisku atbalsta elementu. Pārmaiņas bērnam vienmēr nes līdzi nedrošību, stresu un trauksmi, pat ja tās ir

³³ Ministru kabineta noteikumu projektu “Audžuģimenes noteikumi” un “Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centra noteikumi” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums, anotācija.

³⁴ Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumi Nr. 354 “Audžuģimenes noteikumi” 62. punkts

pozitīvas, un bez pienācīga atbalsta tās var kļūt par traumatisku pieredzi vai pat padarīt pāreju neiespējamu.

Tāpēc šajā laikā īpaši svarīgi ir nodrošināt bērnam un uzņemošajai ģimenei emocionālu atbalstu, drošības sajūtu un skaidrību par notiekošo. Tas palīdz bērnam saprast pārmaiņu nepieciešamību, mazināt spriedzi un veidot pozitīvu skatījumu uz nākotni.

Kā jau iepriekš tika minēts, laikā, kad bērns ir ievietots krīzes audžuģimenē, pašvaldības sociālais dienests sadarbībā ar bāriņtiesu un citām iesaistītajām institūcijām veic intensīvu sociālo darbu ar bērna vecākiem, lai novērstu apstākļus, kuru dēļ vecākiem tika pārtrauktas aizgādības tiesības. Ja bērna atgriešana vecāku aprūpē nav iespējama, bērnam tiek nodrošināts cits ārpusģimenes aprūpes veids, rūpīgi izvērtējot viņa individuālās vajadzības, emocionālo stāvokli un ilgtermiņa labklājību.

2.2.2. Bērna ievietošana specializētajā audžuģimenē bērnam ar smagiem funkcionāliem traucējumiem

Par specializēto audžuģimeni bērnam ar invaliditāti, var kļūt ģimene, ja vismaz vienam no tās pieaugušajiem ir ne mazāk kā gada ilga personīgā vai profesionālā pieredze darbā ar bērniem, kuriem ir smagi funkcionāli traucējumi.

Par bērniem ar smagiem funkcionāliem traucējumiem, kuriem nepieciešama palīdzība, aprūpe un uzraudzība 24 stundas diennaktī, 7 dienas nedēļā, tiek uzskatīti bērni, kuriem ir:

- 1) smagi psihiskiem traucējumiem (dziļa līdz vidēji smaga garīgā atpalcība, autisms ar uzvedības traucējumiem);
- 2) neiroloģiskās slimības (epilepsija ar biežām krampju lēkmēm, bērnu cerebrālā trieka ar smagiem mobilitātes, pašaprūpes traucējumiem);
- 3) ģenētiskās slimības, tajā skaitā retās slimības, kas raksturojas ar smagiem psihiskiem un fiziskiem traucējumiem;
- 4) acu slimības (abu acu aklums);
- 5) ķirurģiskās slimības, kam ir smags neatgriezenisks defekts, izteikti fiziskās (mobilitātes) funkciju ierobežojumi;
- 6) onkoloģiskās un hematoloģiskās slimības uz laiku, kad bērns atrodas stacionārā un saņem ķīmijterapiju un staru terapiju;
- 7) terapeitiskās slimības (hroniska sirds – mazspēja IV-III, termināla nieru mazspēja, mukoviscidoze, cukura diabēts līdz skolas vecumam, paliatīvās aprūpes bērni ar parenterālo (zondes) barošanu, stomas, skābekļa atkarība).³⁵

³⁵ Ministru kabineta noteikumu projektu "Audžuģimenes noteikumi" un "Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centra noteikumi"sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums, anotācija.

Pēc bērna individuālo vajadzību un vēlmju apzināšanas, bērna viedokļa par viņam piemērotāko ārpusģimenes aprūpes veidu noskaidrošanas, ja bērns ir spējīgs to formulēt, ņemot vērā viņa vecuma un brieduma pakāpi, bāriņtiesa sadarbībā ar atbalsta centru izvērtē, vai starp specializētajām audžuģimenēm bērnam ar funkcionāliem traucējumiem, ar kurām atbalsta centrs ir noslēdzis vienošanos par atbalsta sniegšanu, ir specializētā audžuģimenēm bērnam ar funkcionāliem traucējumiem, kura spēs bērnam nodrošināt nepieciešamos sadzīves apstākļus un aprūpi.

Ievietojot audžuģimenē bērnu ar invaliditāti, kuram izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību saistībā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem, vērtē šīs specializētās audžuģimenes spējas nodrošināt konkrētā bērna īpašās vajadzības.

1. pārliecinās, vai starp atbalsta centra audžuģimenēm ir audžuģimenes, kuras, ievērojot Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumu Nr. 354 "Audžuģimenes noteikumi" 54. punktā ietverto normu par maksimālo bērnu skaitu audžuģimenē, vēl var uzņemt bērnu;

Svarīgi!

Audžuģimenē bērnam ar smagiem funkcionāliem traucējumiem nedrīkst būt vairāk par diviem (tai skaitā aizbildnībā esošie, adoptētie vai savi bērni) bērniem. Bāriņtiesa sadarbībā ar atbalsta centru, izvērtējot konkrētās audžuģimenes dzīves apstākļus un iespējas, var lemt par lielāku kopējo bērnu skaitu šajā audžuģimenē, ja tas ir bērna interesēs.

2. Izvērtējot audžuģimenes piemērotību konkrētā bērna aprūpei, tiek ņemti vērā arī dati, ko bāriņtiesa sadarbībā ar atbalsta centru iegūst ikgadējā audžuģimenes savstarpējo attiecību, zināšanu, aprūpes prasmju un dzīves apstākļu izvērtējumā.³⁶

Par audžuģimenes piemērotību vai nepiemērotību konkrētā bērna uzņemšanai var liecināt arī atbalsta centra rīcībā esošā informācija par to, vai, kādus, cik bieži, cik ilgstoši audžuģimene ir saņēmusi atbalsta centra nodrošinātos psihosociāla atbalsta pakalpojumus, kāds ir bijis šo pakalpojumu nepieciešamības pamatojums.

3. Nodrošinot bērna ārpusģimenes aprūpi, jācenšas viņu ievietot pēc iespējas tuvāk ierastajai dzīvesvietai, lai saglabātu kontaktus ar ģimeni, veicinātu iespējamu atkalapvienošanos un mazinātu pārmaiņu ietekmi uz bērna izglītības, kultūras un sociālo vidi.

Pirms bērna ievietošanas specializētajā audžuģimenē bērnam ar smagiem funkcionāliem traucējumiem šai audžuģimenei ir tiesības iegūt pamatinformāciju par uzņemamo bērnu, lai tā var objektīvi izvērtēt savas iespējas sniegt konkrētajam bērnam aprūpi.

³⁶ Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumi Nr. 354 "Audžuģimenes noteikumi": Ministru kabineta noteikumi. 29.06.2018. *Latvijas Vēstnesis*. 129, 3. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/300005-audzugimenes-noteikumi>

Svarīgi, ka specializētā audžuģimene bērnam ar smagiem funkcionāliem traucējumiem ir iepazinusies, izpratusi bāriņtiesas sniegto informāciju un objektīvi novērtējusi savas spējas konkrētā bērna aprūpē. Ja specializētā audžuģimene bērnam ar smagiem funkcionāliem traucējumiem izsaka gatavību bērnu uzņemt savā ģimenē, tad tai 10 dienu laikā pēc informācijas saņemšanas jāiepazīstas ar bērnu personīgi un jāpieņem lēmums par viņa uzņemšanu aprūpē un uzraudzībā.

Audžuģimenes noteikumu 55. un 57. punkts paredz, ka par bērna ievietošanu specializētajā audžuģimenē bāriņtiesa vienas darbdienu laikā informē audžuģimenes izvēlēto atbalsta centru, un 10 darbdienu laikā nosūta lēmuma izrakstu par bērna ievietošanu specializētajā audžuģimenē atbalsta centram, ar kuru specializētajai audžuģimenei ir noslēgta vienošanās par atbalsta sniegšanu.

3. IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

1. Apvienoto Nāciju organizācijas 1989. gada 20. novembra Bērnu tiesību konvencija: starptautisks dokuments. 28.11.2014. *Latvijas Vēstnesis*. 237. <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1150> [skatīts 11.04.2025.].
2. Bāriņtiesu likums: Latvijas Republikas likums. 07.07.2006. *Latvijas Vēstnesis*. 107. <https://likumi.lv/ta/id/139369-barintiesu-likums> [skatīts 03.09.2024.].
3. Bela, B. u.c. 2023. *Sociālā darba vārdnīca*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. <https://www.lm.gov.lv/lv/media/23154/download?attachment> [skatīts 03.03.2025.].
4. Bērnu aizsardzības centrs. 2024. Rokasgrāmata bāriņtiesām: 1., 3., 4. sējums. Pieejams: <https://www.bac.gov.lv/lv/rokasgramata-barintiesam> [skatīts: 15.09.2024.].
5. Bērnu tiesību aizsardzības likums: Latvijas Republikas likums. 08.07.1998. *Latvijas Vēstnesis*. 199/200. <https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums> [skatīts 03.09.2024.].
6. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula). 04.05.2016. *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*. L 119/1. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:32016R0679> [skatīts 15.04.2025.].
7. Fizisko personu datu apstrādes likums: Latvijas Republikas likums. 04.07.2018. *Latvijas Vēstnesis*. 132. <https://likumi.lv/ta/id/300099-fizisko-personu-datu-apstrades-likums> [skatīts 15.04.2025.].
8. Informācijas atklātības likums: Latvijas Republikas likums. 06.11.1998. *Latvijas Vēstnesis*. 334/335; 24.12.1998. Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta ziņotājs. 24. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/50601-informacijas-atklatabas-likums> [skatīts 03.09.2024.].
9. Labklājības ministrija, 2019. Vadlīnijas Starpinstitucionālā sadarbība ģimeniskas vides nodrošināšanā ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem un labās prakses ieviešana. Pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/arpusgimenes-aprupe/vadlinijas1.pdf> [skatīts 04.09.2024.].
10. Latvijas Republikas Senāta 2009. gada 12. marta spriedums lietā Nr. A42439708, SKA-182/2009. <https://www.at.gov.lv/downloadlawfile/6787> [skatīts 03.03.2025.].
11. Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumi Nr. 354 “Audžuģimenes noteikumi”: Ministru kabineta noteikumi. 29.06.2018. *Latvijas Vēstnesis*. 129. <https://likumi.lv/ta/id/300005-audzugimenes-noteikumi> [skatīts 03.09.2024.].
12. Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumi Nr. 355 “Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centra noteikumi”: Ministru kabineta noteikumi. 29.06.2018. *Latvijas Vēstnesis*. 129. <https://likumi.lv/ta/id/299998-arpusgimenes-aprupes-atbalsta-centra-noteikumi?&search=on> [skatīts 03.09.2024.].
13. Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 338 “Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”: Ministru kabineta noteikumi. 27.06.2017. *Latvijas Vēstnesis*. 216.

14. Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumi Nr. 1613 “Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām”: Ministru kabineta noteikumi. 30.12.2009. *Latvijas Vēstnesis*. 205. <https://likumi.lv/ta/id/202912-kartiba-kada-nepieciessamo-palidzibu-sniedz-bernam-kurs-cietis-no-prettiesiskam-darbibam> [skatīts 14.04.2025.].
15. Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumi Nr. 1037 “Bāriņtiesu darbības noteikumi”: Ministru kabineta noteikumi. 29.12.2006. *Latvijas Vēstnesis*. 207. <https://likumi.lv/ta/id/150736-barintiesas-darbibas-noteikumi> [skatīts 11.04.2025.].
16. Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums: Latvijas Republikas likums. 19.11.2002. *Latvijas Vēstnesis*. 168. <https://likumi.lv/ta/id/68488-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-likums> [skatīts 04.09.2024.].
17. Valsts kanceleja, 2023. Pētījums Ārpusģimenes aprūpes sistēmas pilnveides iespējas. Pieejams: <https://ppdb.mk.gov.lv/datubaze/arpusgimenes-aprupes-sistemas-pilnveides-iespejas/> [skatīts 21.11.2024.].

PIELIKUMS

STARPINSTITUCIONĀLĀS SANĀKSMES PROTOKOLS

Nr. _____

/datums/

/vieta/

Starpinstitucionālās sanāksmes organizētājs:

/institūcija, darbinieka amats, vārds, uzvārds/

Starpinstitucionālās sanāksmes dalībnieku sastāvs:

Nr.	Pārstāvētā institūcija	Amats, vārds, uzvārds, tālrunis, e-pasts
1.	Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centrs	
2.	Bāriņtiesa	
3.	Pašvaldības sociālais dienests	

Starpinstitūciju sanāksmes mērķis:

Piemēram, bērna I. K. ievietošana Annas Žannes audžuģimenē

Situācijas īss apraksts:

Informācija par bērnu:

Nr.	Informācijas saturs	Informētājs

Informācija par audžuģimeni:

Nr.	Informācijas saturs	Informētājs

--	--	--

Secinājumi:

Starpinstitucionālās sanāksmes dalībnieku paraksti:

Nr.	Vārds, Uzvārds	Paraksts

*Protokola oriģinālu pievieno bērna lietai. Protokola eksemplāra kopiju, ja nepieciešams, izsniedz/ nosūtīta elektroniski katram starpinstitucionālās sanāksmes dalībniekam.